

WSKAŹNIKI JAKOŚCI PRACY

WARSZAWA 2017

WSTĘP

Praca odgrywa centralną rolę w życiu człowieka, zarówno jako środek zaspokojenia potrzeb jak i z uwagi na ilość czasu, którą na pracę poświęcamy. Zarówno posiadanie (lub nieposiadanie) pracy, jak i jej jakość, wpływają na dobrostan człowieka. Z drugiej strony sytuacja na rynku pracy zmienia się, zarówno jeśli chodzi o popyt na pracę, ale także w zakresie warunków pracy, sposobów organizacji pracy i wpływu na życie człowieka. Rośnie więc zainteresowanie kwestią jakości pracy, czyli warunków w jakich pracujemy, czasu pracy czy rodzaju gwarancji związanych z zatrudnieniem.

W związku z tym Główny Urząd Statystyczny po raz drugi przygotował publikację ze wskaźnikami opisującymi jakość pracy. Opiera się ona na pracach grupy ekspertów Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ i wykorzystuje zalecenia podręcznika dotyczącego pomiaru jakości pracy¹.

W publikacji przedstawiono 35 wskaźników podzielonych na 7 obszarów tematycznych. Dane dotyczą roku 2017 lub wcześniejszych (jeżeli dane za 2017 r. nie były dostępne). Wskaźniki prezentują zazwyczaj dane w odsetkach pracujących (chyba że przy wykresie wskazano inaczej). Krótkie definicje i sposoby wyliczenia wskaźników przedstawione są na początku każdego obszaru tematycznego.

Prezentowane wskaźniki wyliczone zostały na podstawie wyników badań prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny. Największa ich część pochodzi z reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), ale także z innych badań takich jak: Warunki Pracy, Struktura Wynagrodzeń według Zawodów, Wypadki przy Pracy i Problemy Zdrowotne Związane z Pracą (moduł BAEL).

Metodologia i wyniki powyższych badań są szczegółowo omawiane w publikacjach dedykowanych tym badaniom. Tematyczne publikacje, jak i wiele innych informacji z zakresu statystyki rynku pracy, można znaleźć na stronie internetowej GUS pod adresem: <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/praca-wynagrodzenia/>.

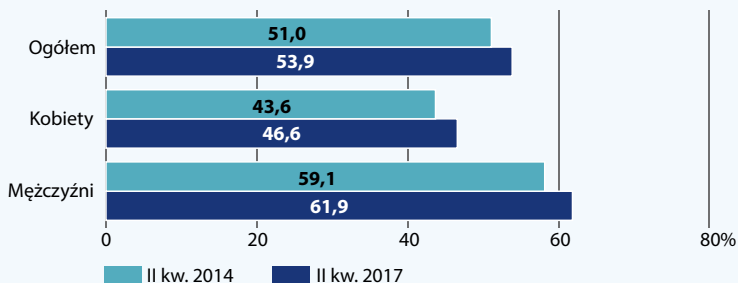
¹ Handbook on Measuring Quality of Employment, United Nations, New York and Geneva, 2015, http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/publications/2015/ECE_CES_40.pdf

BEZPIECZEŃSTWO I ETYKA W ZATRUDNIENIU

Różnice w poziomie zatrudnienia

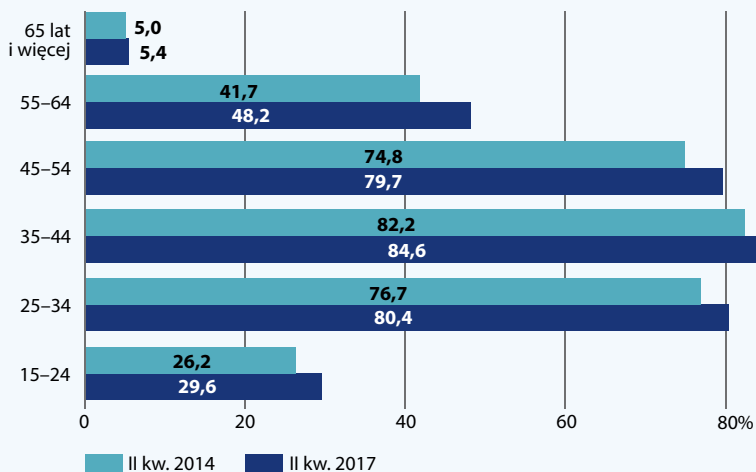
Wskaźnik zatrudnienia, czyli procentowy udział pracujących (osób, które w okresie badanego tygodnia wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód lub miały pracę, ale jej nie wykonywały) w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej.

Wskaźnik zatrudnienia według płci

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Wskaźnik zatrudnienia według wieku

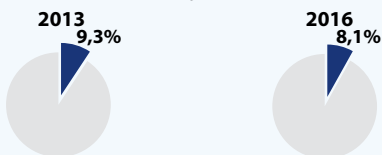
Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Pracujący w warunkach zagrożenia

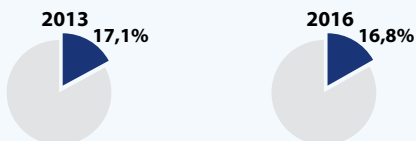
Odsetek pracowników, pracujących w przedsiębiorstwach zatrudniających 10 i więcej osób, których dotyczy przynajmniej jeden z czynników zagrożenia: a) środowiskiem pracy (czyli wpływ na pracownika szkodliwych czynników występujących w procesie pracy); b) uciążliwością pracy (szkodliwy wpływ wykonywanych czynności, np. ciężki wysiłek fizyczny) lub c) czynnikami mechanicznymi (kontakt z niebezpiecznymi urządzeniami).

Pracujący w warunkach zagrożenia w przedsiębiorstwach zatrudniających 10 i więcej osób

Źródło: *Badanie warunków pracy.*

Kobiety wśród pracujących w warunkach zagrożenia

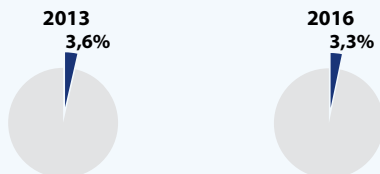

Źródło: *Badanie warunków pracy.*

Zatrudnieni w warunkach zagrożenia hałasem

Odsetek pracowników zatrudnionych w warunkach zagrożenia hałasem w przedsiębiorstwach zatrudniających 10 i więcej osób. Hałas określany jest jako dźwięki szkodliwe, które mogą powodować uszkodzenia słuchu i inne zmiany w organizmie człowieka lub mogą w istotny sposób utrudniać wykonywanie pracy.

Zatrudnieni w warunkach zagrożenia hałasem w przedsiębiorstwach zatrudniających 10 i więcej osób

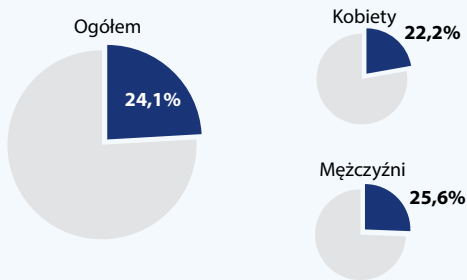

Źródło: *Badanie warunków pracy.*

Narażeni na wymuszone pozycje w pracy

Odsetek pracujących narażonych w miejscu pracy na wymuszoną, niewygodną pozycję lub ruchy ciała. Narażenie (zagrożenie) odnosi się do czynników fizycznych związanych z uciążliwością pracą. Może polegać na pracy w wymuszonej pozycji ciała (np. kucznej, pochylonej), narzuconej czynnościami roboczymi lub pracy spowodowanej warunkami przestrzennymi (np. praca w wąskich kanałach).

Pracujący narażeni w miejscu pracy na wymuszoną, niewygodną pozycję lub ruchy ciała w 2013 r.

Źródło: Badanie wypadków przy pracy i problemów zdrowotnych związanych z pracą.

Wskaźnik wypadkowości

Liczba osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy na 1000 pracujących. Za wypadek przy pracy uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z pracą, zarówno podczas lub w związku z wykonywaniem przez pracownika swoich obowiązków, jak i w drodze między siedzibą pracodawcy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

Poszkodowani na 1000 pracujących

Źródło: Badanie wypadków przy pracy.

Luka płacowa

Najczęściej stosowany wskaźnik do porównania wynagrodzeń między poszczególnymi grupami osób. Oznacza o ile (w procentach) wynagrodzenie analizowanej grupy jest wyższe lub niższe od wynagrodzenia innej grupy, według wzoru:

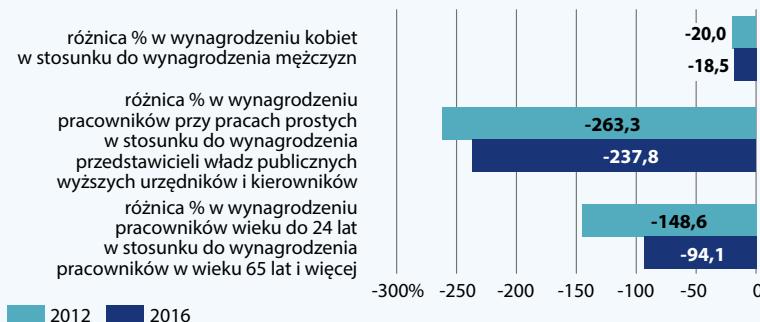
$$\frac{\text{wynagrodzenie w grupie A} - \text{wynagrodzenie w grupie B}}{\text{wynagrodzenie w grupie A}} \times 100$$

Luka płacowa według płci, grup zawodów i wieku

różnica % w wynagrodzeniu kobiet w stosunku do wynagrodzenia mężczyzn

różnica % w wynagrodzeniu pracowników przy pracach prostych w stosunku do wynagrodzenia przedstawicieli władz publicznych wyższych urzędników i kierowników

różnica % w wynagrodzeniu pracowników w wieku do 24 lat w stosunku do wynagrodzenia pracowników w wieku 65 lat i więcej

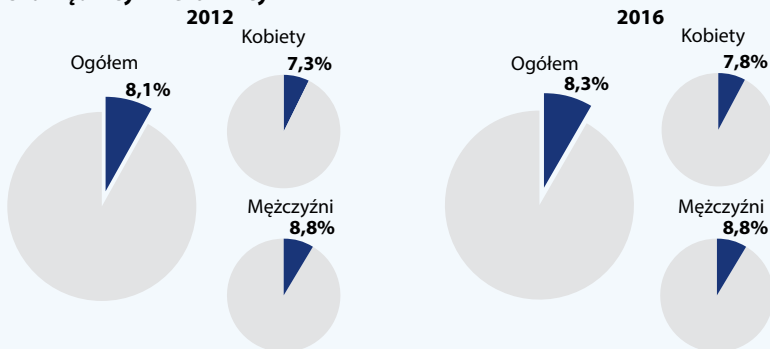

Źródło: Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów.

Dostęp do stanowisk kierowniczych

Odsetek zatrudnionych w grupie zawodów „przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”.

Zatrudnieni w grupie zawodów „przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy”

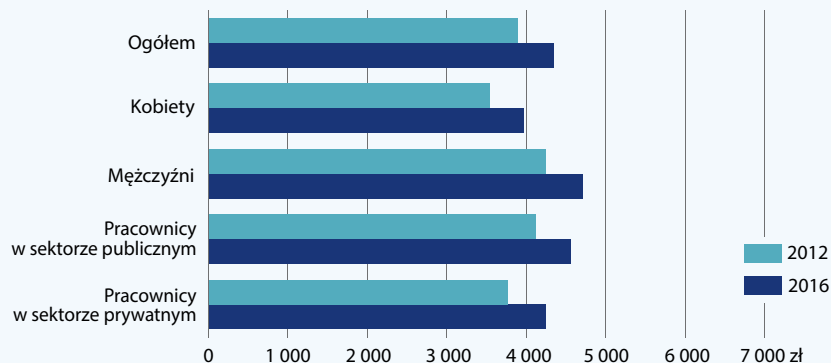
Źródło: Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów.

DOCHÓD I ŚWIADCZENIA ZWIĄZANE Z ZATRUDNIENIEM

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne

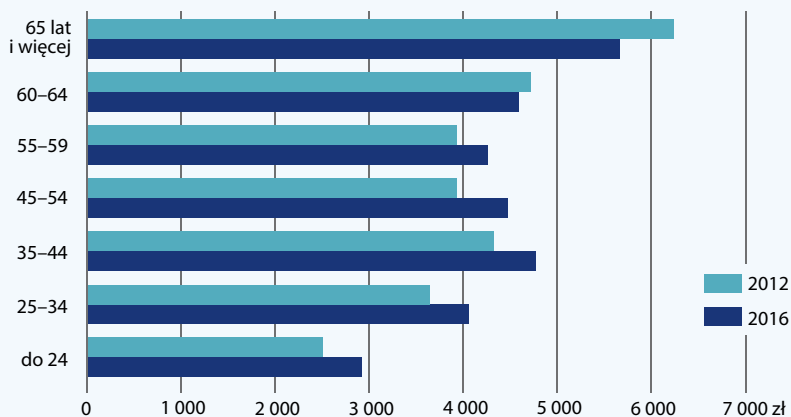
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w październiku 2016 r. wśród zatrudnionych w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących 10 i więcej osób.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto

Źródło: Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według wieku

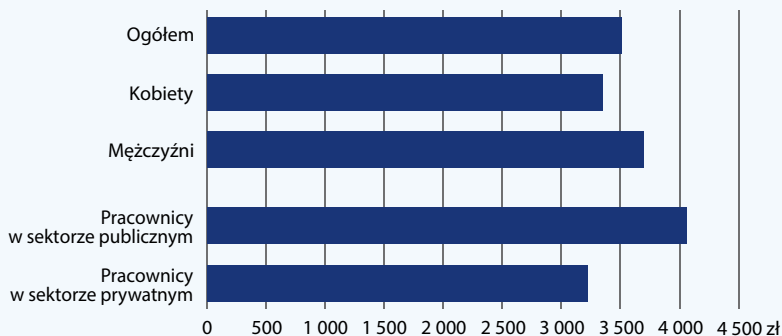
Źródło: Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów.

Mediana miesięcznych wynagrodzeń

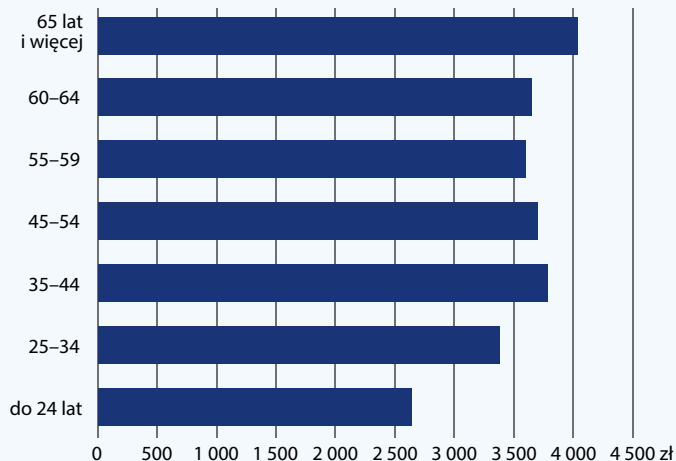
Wartość środkowa wynagrodzeń brutto (50% zatrudnionych zarabia nie więcej niż tę kwotę) w październiku 2016 r. wśród zatrudnionych w podmiotach gospodarczych o liczbie pracujących 10 osób i więcej.

Mediana miesięcznych wynagrodzeń według płci i sektora zatrudnienia w październiku 2016 r.

Źródło: Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów.

Mediana miesięcznych wynagrodzeń brutto według wieku w październiku 2016 r.

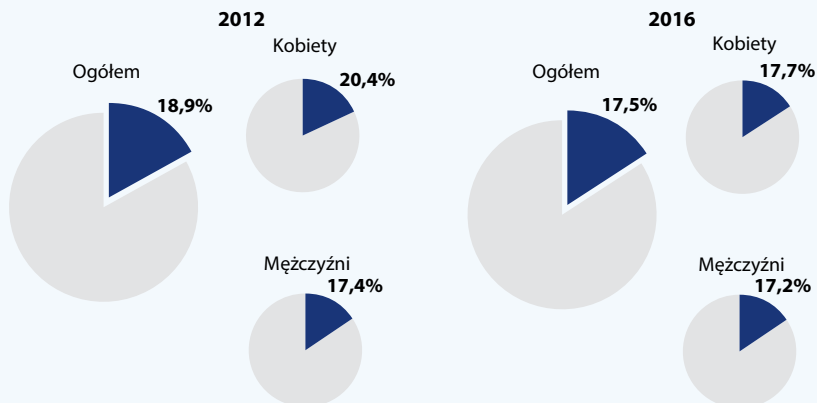

Źródło: Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów.

Pracownicy z niskim wynagrodzeniem

Odsetek pracowników zarabiających nie więcej niż połowa przeciętnego wynagrodzenia (poziom ten wyniósł: 1947,86 zł w październiku 2012 r. oraz 2173,38 zł w październiku 2016 r.).

Pracownicy z niskim wynagrodzeniem według płci

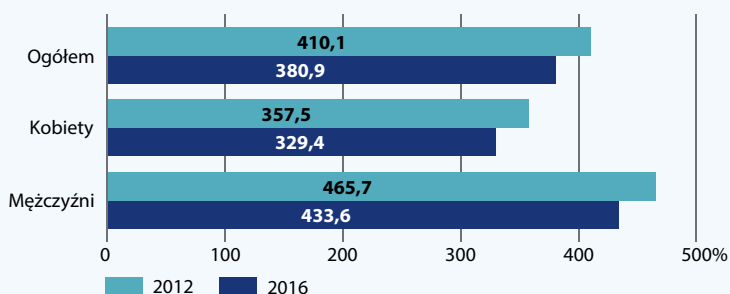

Źródło: Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów.

Zróżnicowanie wynagrodzeń

Współczynnik zróżnicowania decylogowego wynagrodzeń ogółem brutto, zdefiniowany jako relacja decyla IX, czyli najniższego wynagrodzenia 10% najlepiej zarabiających do decyla I, czyli najwyższego wynagrodzenia 10% najniżej zarabiających.

Współczynnik zróżnicowania decylogowego wynagrodzeń brutto według płci

Źródło: Badanie struktury wynagrodzeń według zawodów.

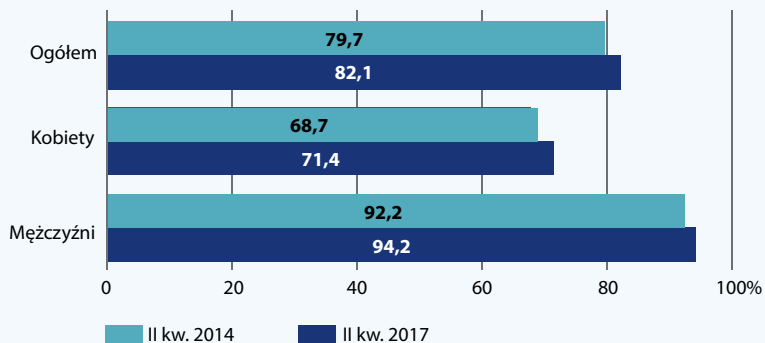

CZAS PRACY I ŁĄCZENIE ŻYCIA ZAWODOWEGO Z RODZINNYM

Wskaźnik zatrudnienia rodziców (25–49)

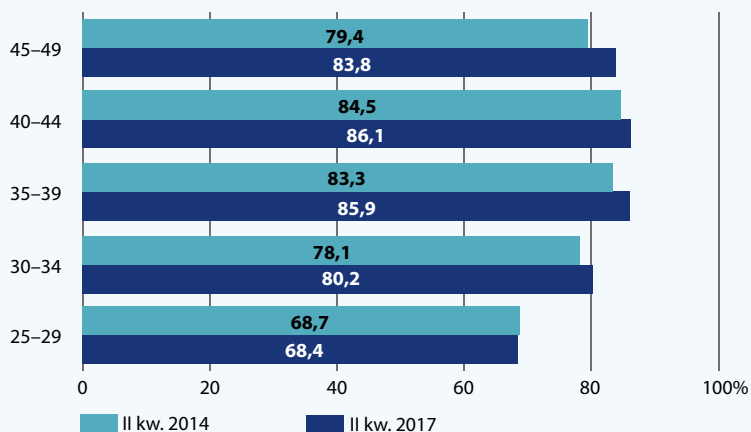
Udział pracujących posiadających dzieci w wieku do 14 lat w grupie wszystkich pracujących w wieku 25–49 lat.

Wskaźnik zatrudnienia rodziców według płci

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Wskaźnik zatrudnienia rodziców według wieku

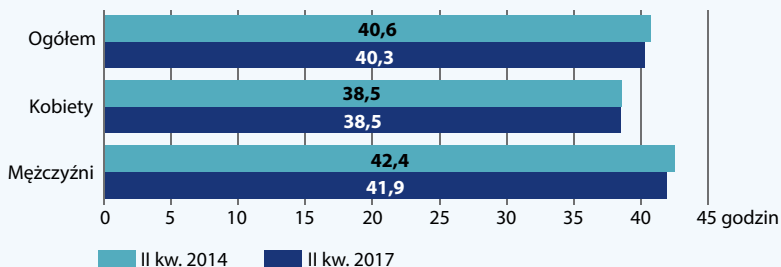

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Średnia liczba godzin pracy

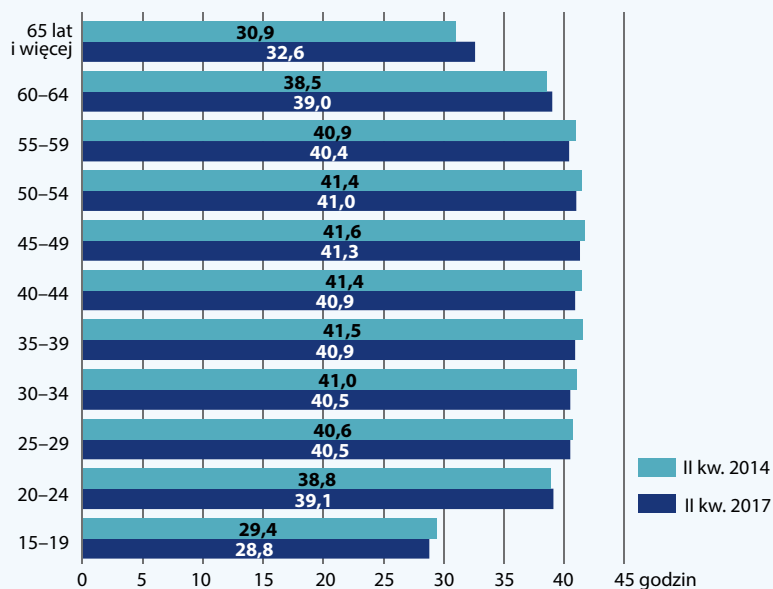
Średni czas pracy „zazwyczaj przepracowany” w ciągu tygodnia, przy pominięciu sytuacji wyjątkowych, gdy ten czas pracy był nadzwyczaj długi lub krótki.

Średnia liczba godzin pracy według płci

Źródło: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności.*

Średnia liczba godzin pracy według wieku

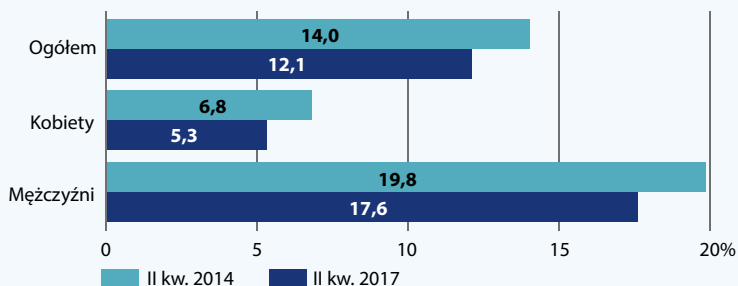
Źródło: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności.*

Pracujący w wydłużonym czasie pracy

Odsetek osób pracujących zwykle w wydłużonym czasie pracy, czyli - zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami - 50 godzin i więcej w tygodniu.

Pracujący w wydłużonym czasie pracy według płci

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Pracujący w wydłużonym czasie pracy według wieku

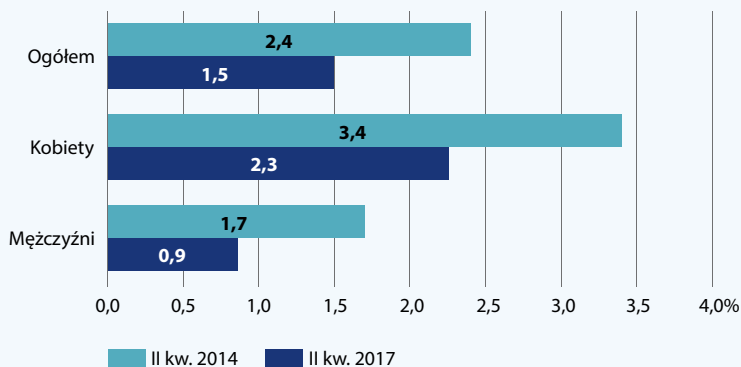

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Niepełnozatrudnieni nie z własnej inicjatywy

Odsetek osób pracujących w niepełnym wymiarze czasu, które jednocześnie chciałyby pracować dłużej i są w stanie w ciągu dwóch tygodni podjąć pracę w pełnym wymiarze czasu.

Niepełnozatrudnieni – nie z własnej inicjatywy według wieku

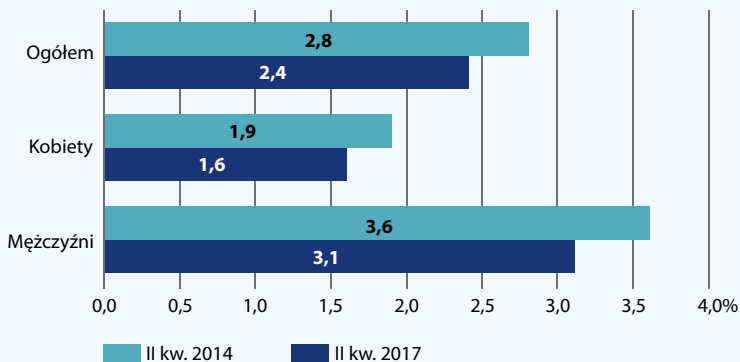

Źródło: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności.*

Pracujący zwykle w nocy

Odsetek osób pracujących zazwyczaj w nocy (w ciągu ostatnich 4 tygodni).

Pracujący zwykle w nocy według płci

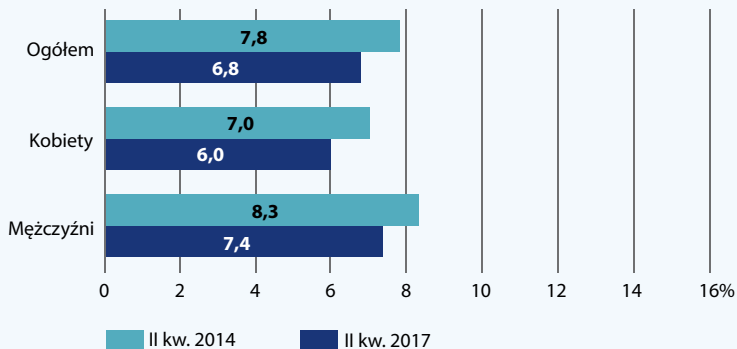
Źródło: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności.*

Pracujący zwykle w niedziele

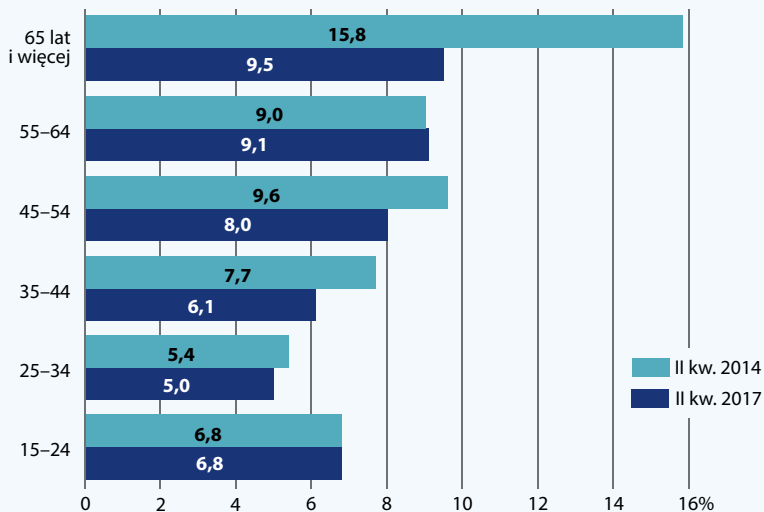
Odsetek osób pracujących zazwyczaj w niedziele (w ciągu ostatnich 4 tygodni).

Pracujący zwykle w niedziele według płci

Źródło: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności.*

Pracujący zwykle w niedziele według wieku

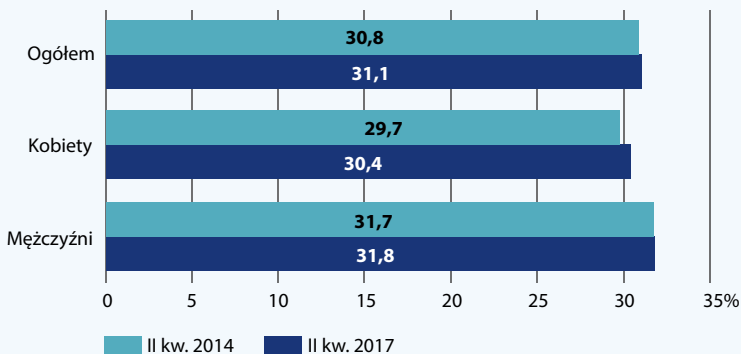

Źródło: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności.*

Zatrudnienie na zmiany

Odsetek pracowników najemnych zatrudnionych w ruchomym czasie pracy (np. jeden tydzień pracują rano, a kolejny po południu).

Zatrudnieni na zmiany według płci

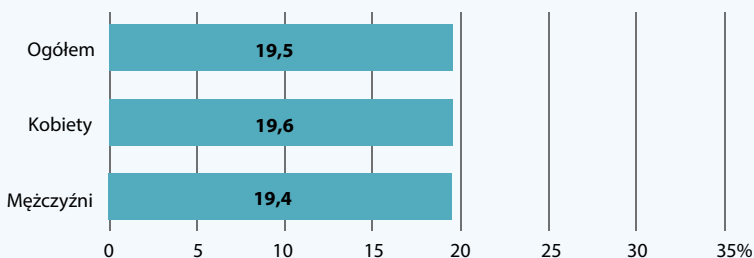

Źródło: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności.*

Narażeni na pracę pod presją czasu

Odsetek pracowników odczuwających presję czasu lub nadmierne obciążenie ilością pracy (poczucie to wynika z wymagań dotyczących czasu, w którym należy wykonać pracę lub żądań odnośnie ilości pracy do wykonania w określonym czasie).

Narażeni na pracę pod presją czasu według płci w 2013 r.

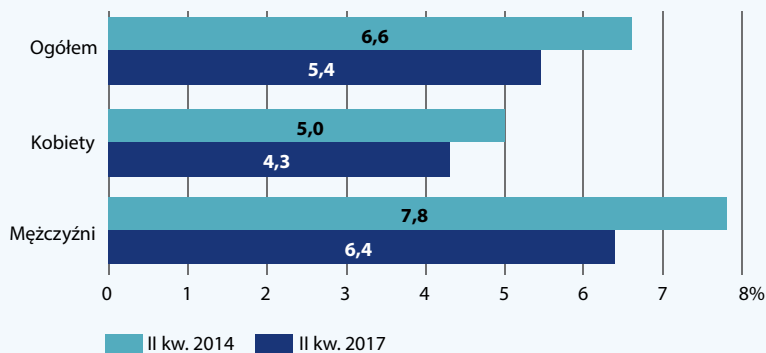
Źródło: *Badanie wypadków przy pracy i problemów zdrowotnych związanych z pracą.*

Praca dodatkowa

Odsetek pracujących posiadających pracę dodatkową (poza pracą główną).

Posiadający pracę dodatkową według płci

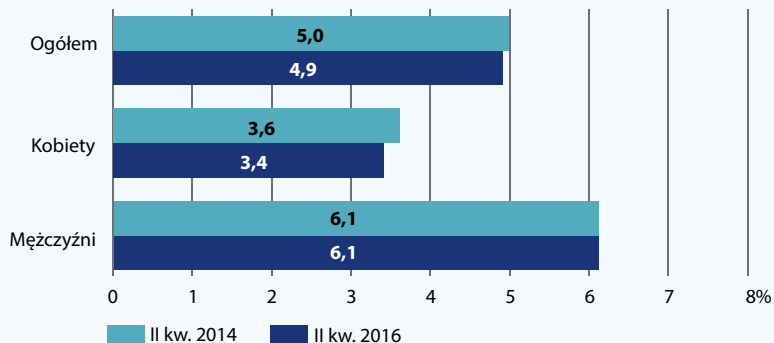

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Czas dojazdu do pracy

Odsetek pracujących, których czas dojazdu do pracy przekracza 1 godzinę.

Czas dojazdu do pracy według płci

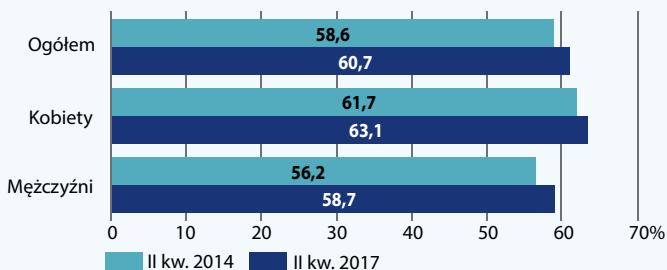
Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

GWARANCJE ZATRUDNIENIA

Pracujący na umowę na czas nieokreślony (25+)

Odsetek pracowników najemnych w wieku 25 lat i więcej przyjętych na podstawie umowy na czas nieokreślony w stosunku do pracujących ogółem w wieku 25 lat i więcej.

Pracujący na umowę na czas nieokreślony według płci

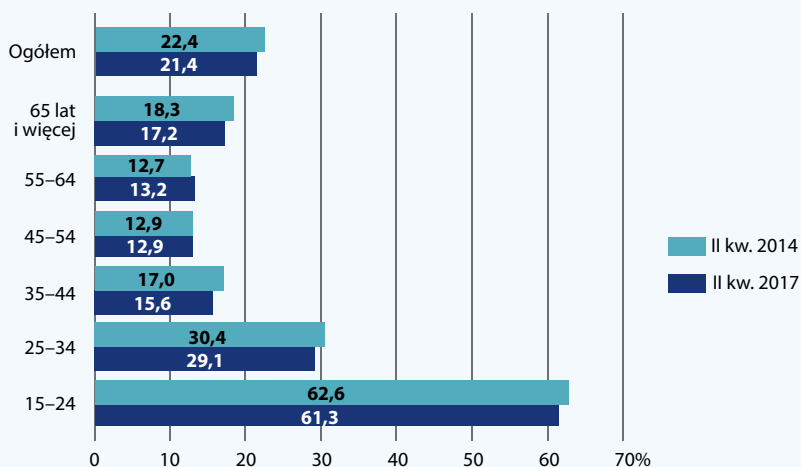

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Pracujący na umowę na czas określony

Odsetek pracowników najemnych pracujących na podstawie umowy na czas określony w stosunku do pracujących ogółem.

Pracujący na umowę na czas określony według wieku

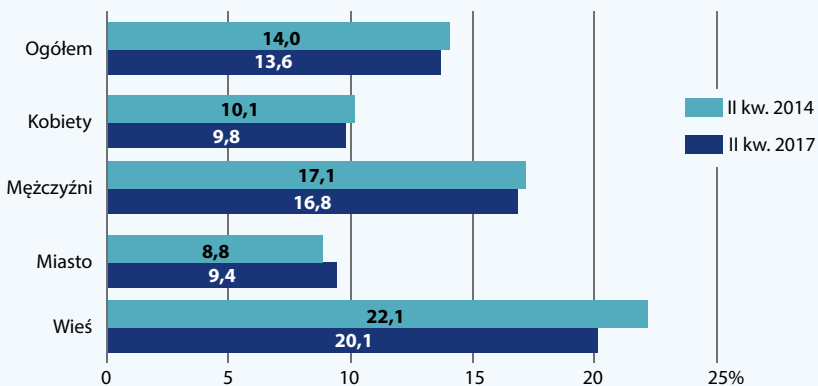
Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Pracujący na własny rachunek

Odsetek pracujących na własny rachunek (bez pracodawców) wśród pracujących ogółem.

Pracujący na własny rachunek według płci i miejsca zamieszkania

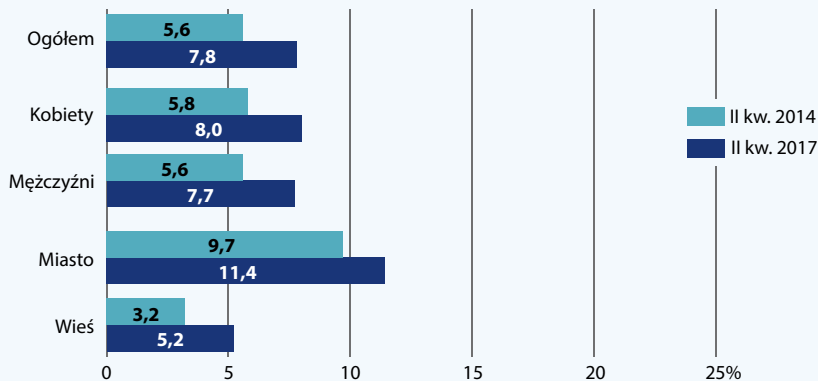

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Pracujący na własny rachunek wyłącznie dla jednego klienta

Odsetek pracujących na własny rachunek (bez pracodawców) wykonujących pracę wyłącznie dla jednego klienta (wśród pracujących na własny rachunek niezatrudniających pracowników).

Pracujący na własny rachunek wyłącznie dla jednego klienta według płci i miejsca zamieszkania

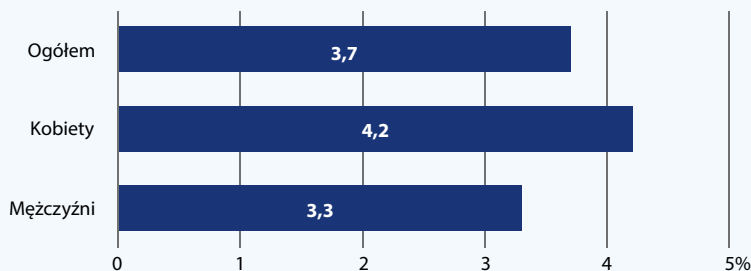

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Zatrudnieni na umowy inne niż umowa o pracę

Odsetek pracowników najemnych zatrudnionych na umowy zlecenie, o dzieło i inne nie będące umowami o pracę wśród pracowników najemnych ogółem.

Zatrudnieni na umowy inne niż umowa o pracę według płci – II kwartał 2017

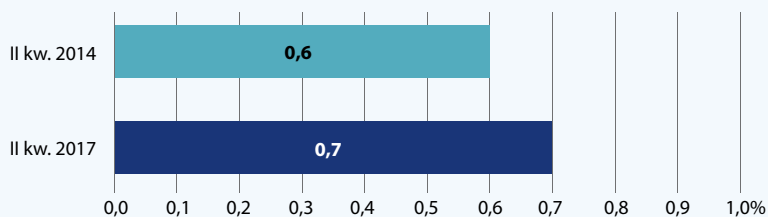

Źródło: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności.*

Zatrudnieni przez agencje pracy tymczasowej

Odsetek pracujących zatrudnionych przez agencje pracy tymczasowej.

Zatrudnieni przez agencje pracy tymczasowej

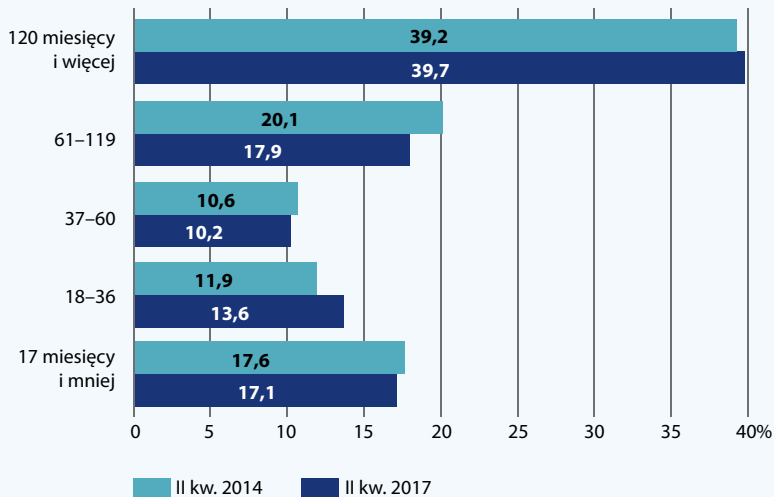
Źródło: *Badanie aktywności ekonomicznej ludności.*

Pracujący według stażu pracy

Odsetek pracowników według stażu pracy.

Pracujący według stażu pracy

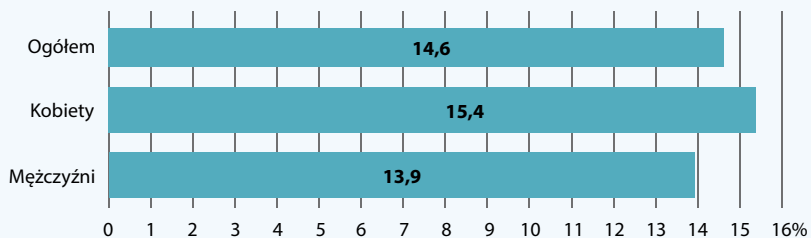

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Narażeni na możliwość utraty pracy

Odsetek pracowników odczuwających obawę przed utratą pracy.

Narażeni na możliwość utraty pracy według płci w 2013 r.

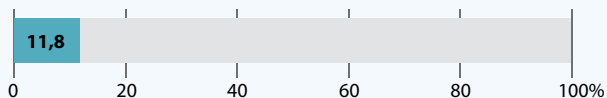
Źródło: Badanie wypadków przy pracy i problemów zdrowotnych związanych z pracą.

DIALOG SPOŁECZNY

Pracownicy należący do związków zawodowych

Odsetek pracowników należących do związków zawodowych.

Pracownicy należący do związków zawodowych

Źródło: OECD Trade union density (ostatnie dane 2014).

Strajki

- Liczba dni roboczych nieprzepracowanych w związku z uczestnictwem w strajkach.
- Pracownicy biorący udział w strajku – w liczbach bezwzględnych oraz w % zatrudnionych w jednostkach, w których wystąpiły strajki.

Liczba dni nieprzepracowanych z powodu strajków w 2017 r.

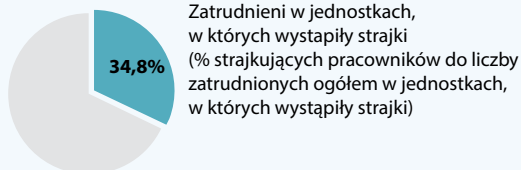
35 618

Liczba dni roboczych nieprzepracowanych w związku z uczestnictwem w strajkach

Pracownicy biorący udział w strajku w 2017 r.

29 691

Liczba pracowników biorących udział w strajkach

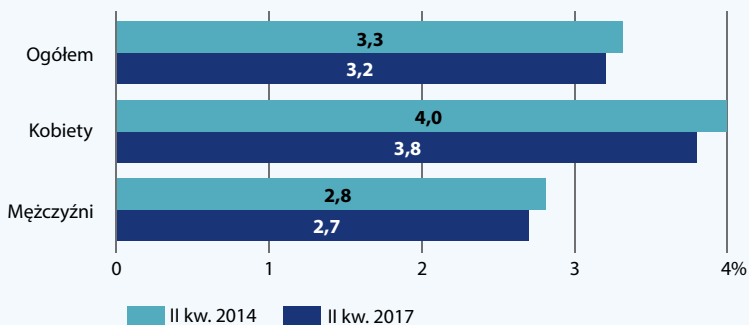

ROZWÓJ KWALIFIKACJI

Pracujący przeszkoleni w celach zawodowych

Odsetek pracujących, którzy uczestniczyli w edukacji pozaformalnej w celach zawodowych w ciągu ostatnich 4 tygodni.

Pracujący przeszkoleni w celach zawodowych według płci

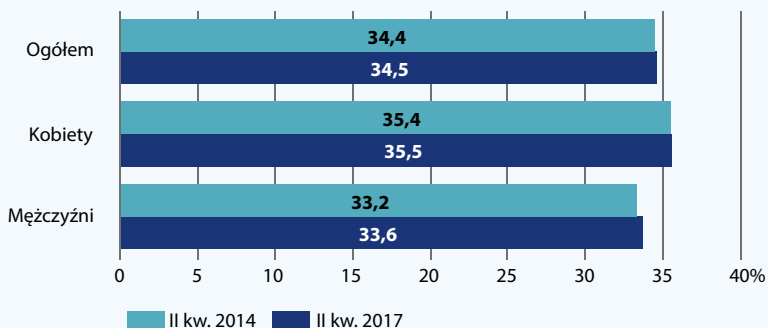

Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

Pracujący, którzy sami pokrywali koszty szkolenia

Odsetek pracujących uczestniczących w edukacji pozaformalnej, którzy samodzielnie pokrywali koszty szkolenia.

Pracujących, którzy sami pokrywali koszty szkolenia według wieku

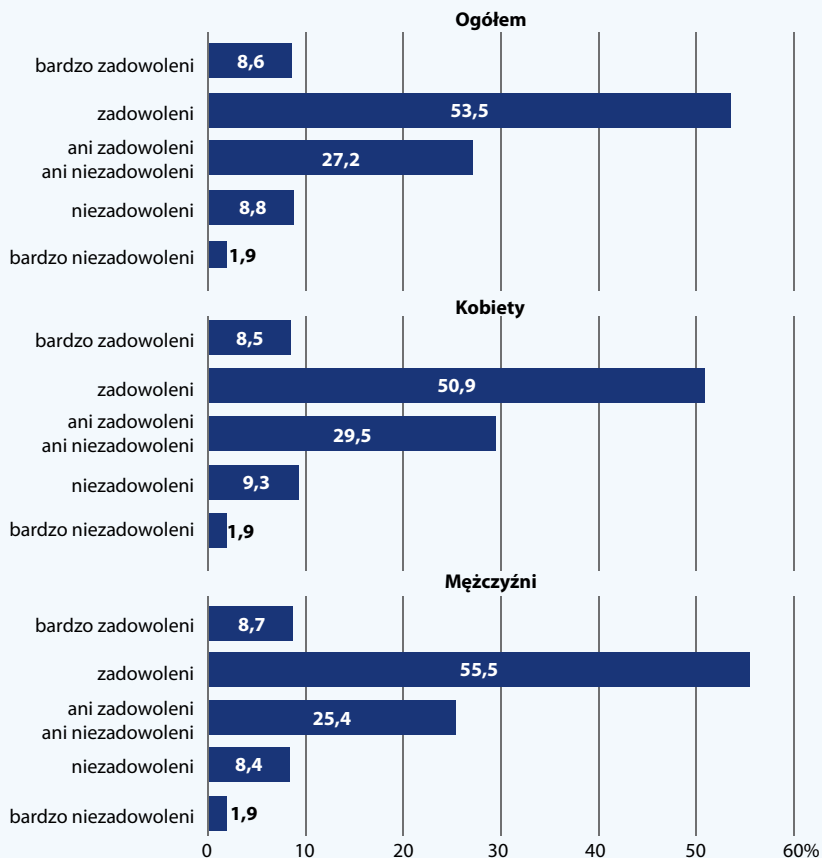
Źródło: Badanie aktywności ekonomicznej ludności.

SUBIEKTYWNA OCENA SYTUACJI ZAWODOWEJ

Zadowolenie z sytuacji zawodowej

Odsetek osób pracujących w wieku 16 lat i więcej deklarujących w badaniu zadowolenie ze swojej obecnej sytuacji zawodowej.

Zadowolenie z sytuacji zawodowej w 2017 r.

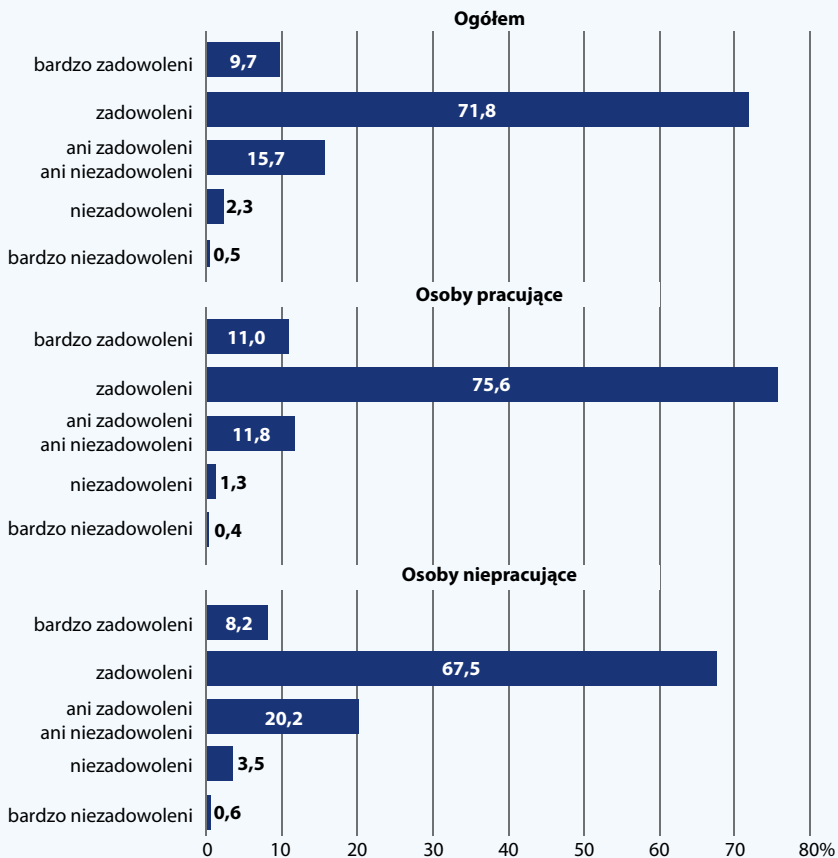

Źródło: Europejskie badanie dochodów i warunków życia EU-SILC.

Zadowolenie z życia

Odsetek osób w wieku 16 lat i więcej deklarujących w badaniu zadowolenie ze swojego życia ogólnie rzecz biorąc.

Zadowolenie z życia według aktywności ekonomicznej w 2017 r.

Źródło: Europejskie badanie dochodów i warunków życia EU-SILC.

Opracowanie merytoryczne

Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy

Opracowanie graficzne, skład i łamanie

Lidia Motrenko-Makuch, Robert Chmielewski